

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра садово-паркового та лісового господарства

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ДЕНДРОЛОГІЯ

Обов'язковий

Реалізується в межах освітньо-професійної програми
Лісове господарство
за спеціальністю **Н4 «Лісове господарство»**

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти
(

Суми – 2026

Розробники: Мельник Т. І. канд. біол. наук,
професор кафедри садово-паркового та лісового господарства,
Мусієнко С. І., канд. с.-г. наук, доцент кафедри садово-
паркового та лісового господарства

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри садово-паркового та лісового господарства	Протокол №15 від 09 червня 2026 р.	
	Завідувач кафедри	<u>Андрій Мельник</u> (підпис) Андрій МЕЛЬНИК

Погоджено:

Гарант освітньої програми Тетяна Мельник
(підпис) Тетяна МЕЛЬНИК

Декан факультету,
де реалізується освітня програма Сергій Горбась
(підпис) Сергій ГОРБАСЬ

Рецензія на робочу програму (додається) надана _____
(підпис) (ПІБ)

(підпис) (ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації Надія Баранік
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі дата: 24.06. 2026 р.

© СНАУ, 2026 рік

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1	Назва ОК	ДЕНДРОЛОГІЯ	
2	Факультет/ кафедра	Агротехнологій та природокористування / садово-паркового та лісового господарства	
3	Статус ОК	Обов'язковий	
4	Програма / спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Н4 «Лісове господарство» (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти)	
5	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)	Лісове господарство (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти), Н4 «Лісове господарство»	
6	Рівень НРК	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень	
7	Семестр та тривалість вивчення	Денна форма навчання: 2 курс, третій, четвертий семестр; 1 ст, перший другий семестр. Заочна форма навчання – 2 курс, третій, четвертий семестр	
8	Кількість кредитів ЄКТС	10,0 кредитів ЄКТС, 300 годин	
9	Загальний обсяг годин та їх розподіл / денна форма навчання	Контактна робота (заняття)	Самостійна робота
		ЛК	ПЗ
		60	60
	Загальний обсяг годин та їх розподіл / заочна форма навчання	Контактна робота (заняття)	Самостійна робота
		ЛК	ПЗ
		10	16
10	Мова навчання	українська	
11	Викладач	Мусієнко Сергій Іванович , к. с.-г. наук, доцент кафедри садово-паркового та лісового господарства Факультет агротехнологій та природокористування, ауд. 02а.	
12	Контактна інформація	Мусієнко С.І. / musienkosergij_les@ukr.net	

13	Загальний опис освітнього компонента	Дендрологія – базова дисципліна для підготовки фахівців із спеціальності Н4 - Лісове господарство. В процесі вивчення студенти оволодіють вмінням визначати і докладно характеризувати головні деревні лісотвірні види і супутні види за морфологічними, анатомічними ознаками та грамотно використовувати їх в лісовому господарстві, захисному лісорозведенні та озелененні. Метою викладання навчальної дисципліни «Дендрологія» є розкрити теоретичні положення формування високопродуктивних та біологічно стійких лісових, захисних, естетично цінних декоративних насаджень, ефективних і довговічних ландшафтів на основі знання біології розвитку деревних рослин, їх екології і фенології, вчення про рослинний покрив. У результаті вивчення дисципліни студент повинен: • знати: орієнтуватись у видовому багатстві деревних рослин, знати відношення основних деревних та кущових видів до дії різних екологічних факторів; • вміти: вільно орієнтуватися у видовому складі деревних рослин лісових, захисних, декоративних насаджень; визначати види деревних і кущових рослин за допомогою визначників за пагонами в безлиستому та облистяному стані за насінням, квітами та плодами; проводити фенологічні спостереження, визначати цінні декоративні ознаки в різні періоди вегетації; проводити добір асортименту деревних рослин для лісових, декоративних та захисних насаджень.
14	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Пререквізити: Ботаніка, Ґрунтознавство, Метеорологія. Постреквізити: Озеленення населених місць, Лісознавство, Лісові культури, Лісівництво, Лісова таксація

15	Політика академічної доброчесності	Дотримання академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної або наукової діяльності. Порушення академічної доброчесності при вивченні ОК «Дендрологія» вважаються: академічний плагіат, академічне шахрайство (списування, обман, видавання чимось виконаної роботи за власну), використання електронних пристроїв під час підсумкового контролю знань За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: Академічний плагіат – оцінка 0, повторне виконання завдання. Академічне шахрайство – анулювання отриманих балів; повторне проходження оцінювання повторне виконання несамотійно виконаної роботи; Використання електронних пристроїв під час підсумкового контролю знань – відсторонення від виконання роботи, оцінка 0, повторне проходження підсумкового контролю
16	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3784

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності

ФК1. Здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства.

ФК3. Здатність використовувати знання й практичні для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН17. Володіти знаннями видового та сортового різноманіття деревних та чагарникових видів рослин, методами та методиками визначення якості рослинності з використанням спеціальної техніки та обладнання у відповідності до зональних та регіональних умов.

ПРН18. Співпрацювати з фахівцями інших галузей знань, робити фаховий внесок у колективну роботу в рамках комплексних проектів формування об'єктів лісового господарства.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема	Розподіл в межах загального бюджету часу						Рекомендована література ¹
	Аудиторна робота				Самостійна робота		
	ЛК		ЛЗ				
	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна	
3-й (осінній) семестр (Модуль 1, Модуль 2)							
Тема 1 Поняття про дендрологію, її значення для лісового господарства.	2	2	-	-	11	17	1-9, електронні ресурси
Тема 2 Вид, його ареал, внутрішньовидова мінливість	2	-	4	-	11	17	1-9, електронні ресурси
Тема 3 Життєві форми та життєвий цикл деревних рослин	2	-	4	2	11	17	1-9, електронні ресурси
Тема 4 Основи екології деревних рослин. Екологічні фактори і екологія рослин	10	-	-	2	11	17	1-9, електронні ресурси
Тема 5. Морфологія деревних рослин.	4	-	20	2	11	18	1-9, електронні ресурси
Тема 6. Дендрофлора України, її особливості.	4	2	2	-	11	18	1-9, електронні ресурси

¹Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

¹Має відповідати Матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми, зазначається для обов'язкових освітніх компонентів ОП I та II рівня, для усіх (обов'язкових та вибіркових ОК) ОП III

²Перелік має відповідати методам сумативного оцінювання, наведених у таблиці 5.2, причому кількість методів оцінювання не обов'язково має дорівнювати кількості ДРН (один метод оцінювання може бути застосовано для оцінювання декількох ДРН)

Тема 7. Природна зональність і висотна поясність рослинності. Дендрофлора і рослинність висотних поясів.	4	-	-	-	12	18	1-9, електронні ресурси
Тема 8. Поняття про інтродукцію рослин.	2	-	-	-	12	18	1-9, електронні ресурси
Всього	30	4	30	6	90	140	
4-й (весняний) семестр (Модуль 3, Модуль 4)							
Тема 8. Філогенетична система деревних рослин.	2	2	-		15	22	1-9, електронні ресурси
Тема 9. Відділ голонасінні.	6	2	8	2	15	24	1-9, електронні ресурси
Тема 10. Відділ покритонасінні: підкласи Магноліїди та Ранункуліди.	6		6	2	15	22	1-9, електронні ресурси
Тема 11. Відділ покритонасінні: підкласи Гамамеліди та Диленіїди.	6	2	8	2	15	22	1-9, електронні ресурси
Тема 12. Відділ покритонасінні: підкласи Розіди та Ляміїди.	8		8	2	15	22	1-9, електронні ресурси
Тема 13. Основи фенології деревних рослин.	2		2	2	15	22	1-9, електронні ресурси
Всього	30	6	30	10	90	134	
Разом	60	10	60	16	180	274	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під</u> <u>час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кількіс ть годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент</u> <u>самостійно</u>)	Кількіс ть годин
ДРН 1. Знання, розуміння і уміння використовувати на практиці базові дендрологічні поняття.				
×	<i>Пояснювально-репродуктивні</i> методи: лекція, розповідь-пояснення, бесіда, спрямовані на вирізнення ціннісно-орієнтованого змісту навчального матеріалу (в контексті професійних завдань) Використання платформи Moodle, Kahoot, Learning App Zoom під час змішаної форми навчання. Зразки пагонів голонасінних, шишок голонасінних; гербарій пагонів покритонасінних в облистяному стані та в безлистому стані; зразки насіння деревних видів. Карти ареалів основних лісотвірних видів. Експозиційні стенди зі зразками пагонів, шишок, насіння. Таблиці, схеми, рисунки, слайди.	30	робота з підручниками, посібниками, матеріалами мережі Інтернет; ілюстрація, демонстрація, виконання самостійних робіт тощо	30
ДРН 2. Знання і розуміння ролі рослин різних таксонів деревних рослин як елементів лісостанів, природних, напівприродних і штучних екосистем.				
	<i>Пояснювально-репродуктивні</i> методи: лекція, розповідь-пояснення, бесіда, спрямовані на вирізнення ціннісно-орієнтованого	30	робота з підручниками, посібниками, матеріалами мережі Інтернет; ілюстрація,	50

	змісту навчального матеріалу (в контексті професійних завдань) Використання платформи Moodle, Kahoot, Learning App Zoom під час змішаної форми навчання. Зразки пагонів голонасінних, шишок голонасінних; гербарій пагонів покритонасінних в облистяному стані та в безлистому стані; зразки насіння деревних видів. Карти ареалів основних лісотвірних видів. Експозиційні стенди зі зразками пагонів, шишок, насіння. Таблиці, схеми, рисунки, слайди.		демонстрація, виконання самостійних робіт тощо	
ДРН 3. Уміння використовувати в конкретній обстановці основні поняття дендрології, принципи і методи дендрологічних досліджень при зборі, обробці та аналізі отриманих результатів для морфологічної характеристики конкретних дендрологічних об'єктів та оцінки дендрофітної фракції флористичного складу рослинного покриву певної території.				
×	<i>Пояснювально-репродуктивні</i> методи: лекція, розповідь-пояснення, бесіда, спрямовані на вирішення ціннісно-орієнтованого змісту навчального матеріалу (в контексті професійних завдань) Використання платформи Moodle, Kahoot, Learning App Zoom під час змішаної форми навчання. Зразки пагонів голонасінних, шишок голонасінних; гербарій пагонів покритонасінних в облистяному стані та в безлистому стані; зразки	30	робота з підручниками, посібниками, матеріалами мережі Інтернет; ілюстрація, демонстрація, виконання самостійних робіт тощо	50

	насіння деревних видів. Карти ареалів основних лісотвірних видів. Експозиційні стенди зі зразками пагонів, шишок, насіння. Таблиці, схеми, рисунки, слайди.			
ДРН 4. Уміння орієнтуватися у видовому складі лісостанів; здійснювати добір асортименту деревних рослин для лісових, декоративних і захисних насаджень.				
	<i>Пояснювально-репродуктивні методи:</i> лекція, розповідь-пояснення, бесіда, спрямовані на вирізнення ціннісно-орієнтованого змісту навчального матеріалу (в контексті професійних завдань) Використання платформи Moodle, Kahoot, Learning App Zoom під час змішаної форми навчання. Зразки пагонів голонасінних, шишок голонасінних; гербарій пагонів покритонасінних в облистяному стані та в безлистому стані; зразки насіння деревних видів. Карти ареалів основних лісотвірних видів. Експозиційні стенди зі зразками пагонів, шишок, насіння. Таблиці, схеми, рисунки, слайди.	30	робота з підручниками, посібниками, матеріалами мережі Інтернет; ілюстрація, демонстрація, виконання самостійних робіт тощо	50

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

При оцінюванні за освітнім компонентом використовується безперервне оцінювання – це поєднання сумативного та інформативного оцінювання. Безперервне оцінювання застосовується з метою встановлення зворотного зв'язку зі студентом та сумативного оцінювання з фіксуванням оцінок. Обов'язковою умовою є, щоб метод оцінювання дозволяв перевірити досягнуті чи ні встановлені результати навчання.

5.1. Сумативне оцінювання

Сумативне оцінювання – підбиває підсумки навчальної діяльності у певний момент часу, зазвичай у кінці модулів та іспит. Сумативне оцінювання можна описати, як оцінювання по закінченні курсу, яке дозволяє визначити рівень досягнень студента, що підсумовує певний етап навчання.

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№ Методи сумативного оцінювання	Бали /Вага у загальній оцінці	Дата складання (вказати номер тижня, на якому буде проведено оцінювання)
Перший семестр (Залік)		
(Модуль 1) Тести множинного вибору на відповідність або письмова модульна контрольна робота	50 балів/50%	До 7 тижня
(Модуль 2) Тести множинного вибору на відповідність або письмова модульна контрольна робота	50 балів/50%	До 15 тижня
Разом за семестр (залік)	100 балів/(100%)	Заліковий тиждень
Умови отримання заліку: Залік виставляється за результатами поточного контролю. Для отримання заліку здобувач повинен набрати не менше 60 балів зі 100 можливих		
Другий семестр (Іспит)		
(Модуль 3) Тести множинного вибору на відповідність або письмова модульна контрольна робота	30 балів/30%	До 7 тижня
(Модуль 4) Тести множинного	40 балів/30%	До 15 тижня

вибору на відповідність або письмова модульна контрольна робота		
Іспит (білети (три питання) або (тести + теоретичне питання))	30 балів/30%	Екзаменаційний тиждень
Разом за семестр	100 балів (100%)	Екзаменаційний тиждень
Умови допуску до іспиту: До складання іспиту допускаються здобувачі, які виконали всі передбачені програмою умови		

5.1.2.Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	<i>кількість балів за:</i>			
	Перший семестр (Залік)			
Модуль 1 (50 балів)	0-29	30-37	38-44	45-50
Модуль 2 (50 балів)	0-29	30-37	38-44	45-50
Разом за семестр (100 балів)	0-59	60-74	75-89	90-100
	Другий семестр (Іспит)			
Модуль 3 (30 балів)	0-17	18-21	22-26	27-30
Модуль 4 (40 балів)	0-25	26-32	33-37	38-40
Іспит (30 балів)	0-17	18-21	22-26	27-30
Разом за семестр (100 балів)	0-59	60-74	75-89	90-100

Критерії оцінювання результатів навчання **Відмінно (90–100 балів)**

Здобувач вищої освіти демонструє глибокі та системні знання теоретичного матеріалу, вільно оперує професійною термінологією, аргументовано аналізує та узагальнює інформацію. Лабораторні роботи виконані повністю, відповідно до встановлених вимог. Під час захисту здобувач демонструє вміння аргументовано відстоювати власні рішення та відповідати на додаткові запитання. У письмових роботах та на іспиті допускаються лише несуттєві неточності.

Добре (75–89 балів)

Здобувач вищої освіти володіє основним теоретичним матеріалом, правильно використовує професійну термінологію та здатний застосовувати набуті знання під час виконання лабораторних завдань. Лабораторні роботи виконані в повному обсязі, проте можуть містити окремі неточності в

оформленні. Під час захисту та складання підсумкового контролю здобувач допускає незначні помилки, які не впливають на загальне розуміння навчального матеріалу.

Задовільно (60–74 бали)

Здобувач вищої освіти засвоїв основний зміст навчальної дисципліни на достатньому рівні, проте його знання є фрагментарними та недостатньо систематизованими. Під час виконання лабораторних робіт і тестових завдань допускаються помилки. Відповіді на запитання характеризуються неповнотою та потребують додаткових уточнень. Здобувач здатний виконувати типові завдання за зразком або за допомогою викладача.

Незадовільно (0–59 балів)

Здобувач вищої освіти не засвоїв основних положень дисципліни, демонструє недостатній рівень теоретичних знань та практичних навичок. Лабораторні роботи виконані частково або не відповідають встановленим вимогам. Під час контролю знань допускаються суттєві помилки, відповіді є неповними або неправильними. Здобувач не здатний самостійно виконувати типові професійні завдання та не досягає програмних результатів навчання.

5.2. Формативне оцінювання:

Формативне оцінювання є джерелом інформації про рівень досягнення результатів навчання та спрямоване на підтримку освітнього процесу шляхом надання здобувачам своєчасного зворотного зв'язку. Формативне оцінювання проводиться протягом усього періоду вивчення освітнього компонента та використовується для коригування навчальної діяльності здобувачів і вдосконалення методів викладання.

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1.	Усне опитування після вивчення тем зі зворотнім зв'язком від викладача	під час лабораторних занять протягом семестру
2.	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над ситуаційними завданнями протягом занять	наступне заняття після вивчення нової теми
3.	Підсумковий тестовий контроль зі зворотнім зв'язком від викладача	в кінці кожного вивченого модуля
4.	Невеликі тести (до 5 хв)	щотижнево, наприкінці лабораторного заняття
5.	Захист лабораторних робіт	щотижнево, упродовж семестру

6	Обговорення шляхів розв'язання обраної проблеми.	щотижнево, упродовж семестру
7.	Спостереження за здобувачем у процесі виконання завдання.	щотижнево, упродовж семестру
8.	Перевірка та аналіз виконаних завдань	щотижнево, упродовж семестру

5.3. Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті

Здобувачі вищої освіти можуть набувати додаткових компетентностей і результатів навчання шляхом проходження онлайн-курсів, вебінарів, тренінгів, майстер-класів та інших заходів неформальної та/або інформальної освіти, тематика яких відповідає змісту освітнього компонента «Ландшафтна архітектура».

Результати такого навчання можуть бути визнані та зараховані за окремими видами навчальної діяльності або темами дисципліни за умови документального підтвердження та встановлення їх відповідності програмним результатам навчання і компетентностям освітнього компонента. Визнання результатів здійснюється відповідно до чинного Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що діє в Сумському національному аграрному університеті.

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

1. Лукашук Г.Б. Дендрологія. Навчальний посібник. – Львів: «Національний університет «Львівська політехніка»», 2020. – 348 с.
2. Познякова С. І. Декоративна дендрологія. Голонасінні: навч. посібник / С. І. Познякова, С. А. Лось; ДБТУ – Х., 2024. – 326 с.

6.2. Додаткові джерела

3. Заячук В. Я. Дендрологія: Підручник / В. Я. Заячук. – Л.: Апріорі, 2008. – 656 с.
4. Кохановський В.М. Декоративна дендрологія. Навчальний посібник. Частина 1. – Суми: «Сумський національний аграрний університет», 2011. – 267 с.
5. Ворон В. П. Деревя та чагарники України. Атлас для практичних занять з дендрології – Х.: Нове слово, 2011. – 158 с.
6. Познякова С. І. Дендрологія. Голонасінні: навч. посібник / С. І. Познякова, С. А. Лось; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2015. – 199 с.
7. Шовган А.Д. Голонасінні. Практикум з дендрології: Навчальний посібник. - Львів: УкрДЛТУ, 2012.- 122 с.

6.3. Методичне забезпечення

8. Мельник Т. І., Кохановський В. М., Пеньковська Л. В. Дендрологія. Робочий зошит для студентів 2-го курсу спеціальностей 205 Лісове господарство, 206 Садово-паркове господарство" денної та заочної форми навчання (частина 1). Суми, 2020. 68 с.
9. Мельник Т. І. Дендрологія. Робочий зошит для студентів 2-го курсу спеціальності 205 Лісове господарство денної та заочної форми навчання (частина 2). Суми, 2022. 32 с.

6.4. Електронні ресурси

1. Дендрологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://forester.ukraine7.com/t28-topic>
2. Бібліотечно-інформаційний ресурс СНАУ (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях, тощо) – <https://library.snau.edu.ua/>.
3. Інституційний репозиторій СНАУ (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, навчальні об'єкти, наукові звіти, тощо). – <http://repo.snau.edu.ua/>.
4. Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/> (Київ, проспект Голосіївський, 3, +380 (44) 525-81-04) та інших бібліотек.

6.5. Програмне забезпечення

Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання (Moodle), Інтернет-опитування (Kahoot, LearningApp), тощо